

Historický míľnik pre Slovensko: Vláda SR schválila prvú Architektonickú politiku Slovenska

Vláda Slovenskej republiky dnes schválila Architektonickú politiku Slovenska (APS) z dielne Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR. Tento strategický materiál predstavuje historický míľnik pre systematický a udržateľný rozvoj našej krajiny. Prináša totiž jasný rámec, ktorý rešpektuje naše kultúrne, historické aj prírodné dedičstvo. Na jeho tvorbe sa spolupodieľala odborná verejnosť naprieč odvetvami, zapojili sa aj samosprávy či štátne inštitúcie. Úrad pre územné plánovanie a výstavbu SR bude teraz, po schválení dokumentu vládou SR, koordinovať a zabezpečovať praktickú realizáciu APS a postupné napĺňanie stanovených cieľov.

Rok 2025 je pre rozvoj Slovenska prelomový. Prvým míľnikom bola implementácia nového Stavebného zákona, ktorý výstavbu preniesol do 21. storočia. Významným posunom pre Slovensko je však aj dnešné schválenie Architektonickej politiky Slovenska vládou Slovenskej republiky. APS nám ako krajine dáva jasnú koncepciu pre budúci smer rozvoja. Úrad pre územné plánovanie a výstavbu SR celý rok intenzívne pracoval na jej tvorbe v spolupráci s odbornými garantmi: Slovenskou komorou architektov, Fakultou architektúry a dizajnu Slovenskej technickej univerzity v Bratislave a Slovenskou poľnohospodárskou univerzitou v Nitre. Projektový tím APS sa zároveň opieral aj o odborné znalosti zástupcov štátnych inštitúcií, samospráv, akademickej sféry, stavovských organizácií či odborníkov z praxe.

„Architektonická politika Slovenska predstavuje historický míľnik nielen pre našu architektúru, ale aj pre Slovensko. Po prvý raz získavame jasnú víziu a rámec systematického rozvoja, aký naša krajina dlhodobo potrebovala. Teraz nás čaká zodpovedná úloha – zabezpečiť, aby sa stanovené ciele začali reálne naplňať. Pre efektívnu realizáciu APS plánujeme vytvoriť päť pracovných skupín, ktoré sa zamerajú na vzdelávanie, digitalizáciu, bývanie, rozvoj sídel a na možnosti využitia eurofondov. Tieto skupiny budú pracovať na implementácii opatrení a budú zabezpečovať, aby sa plánované zmeny premietli do konkrétnych výsledkov,“ povedal Milan Valašík, predseda Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR.

Architektonická politika Slovenska má ambíciu stať sa základom pre všetky rozhodnutia týkajúce sa kvality vystavaného prostredia či udržateľného rozvoja. Aj jej realizácia si vyžaduje intenzívnu spoluprácu rezortov, samospráv, akademickej sféry, stavovských organizácií, štátnych inštitúcií či ďalších zástupcov odbornej obce.

„Verím, že APS poskytne rámec nielen pre udržateľný rozvoj Slovenska, ale aj pre efektívne čerpanie eurofondov a tvorbu projektov reflektujúcich spoločenské potreby. Mesiace práce a diskusií so slovenskými aj európskymi odborníkmi nám umožnili pripraviť APS v súlade s najvyššími európskymi štandardmi. Som rád, že počas jej finalizácie nám stretnutia s dotknutými rezortmi otvorili priestor pre diskusiu o konkrétnej implementácii navrhovaných opatrení. Aby sa nám to však podarilo, je nevyhnutné naďalej systematicky pracovať na medzisektorovej, národnej a európskej spolupráci,“ uviedol Ivan Zizič, podpredseda Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR.

Štyri kľúčové oblasti Architektonickej politiky Slovenska

Architektonická politika Slovenska stanovuje 25 cieľov na zlepšenie kvality vystavaného prostredia a 61 konkrétnych opatrení s určenými časovými míľnikmi. Ciele a opatrenia sú rozdelené do štyroch kľúčových oblastí: **sídla a krajina**, **budovy a miesta**, **spoločnosť a architektúra**, a tiež **výskum a inovácie**. Prvá oblasť **sídla a krajina** sa zameriava na rozvoj obcí a miest tak, aby sa zachovala aj prírodná a kultúrna hodnota krajiny a zároveň, aby vznikalo prostredie, ktoré je atraktívne a životaschopné pre všetky generácie.

„V súčasnom kontexte klimatickej zmeny je obzvlášť dôležité navrhovať a realizovať adaptívne prostredie, ktoré dokáže efektívne reagovať na extrémne zrážky, záplavy či vysoké teploty. Teší ma, že Architektonická politika Slovenska reflektuje na potrebu prispôsobovania verejných priestorov, infraštruktúry a budov tak, aby sa sídla stali odolnejšími, flexibilnejšími a schopnými adaptovať sa na meniace sa podmienky. Je dôležité si uvedomovať, že životaschopné sídla atraktívne pre všetky vekové skupiny musia byť zároveň vybavené primeranou infraštruktúrou,“ uviedla **Katarína Smatanová**, prorektorka Slovenskej technickej univerzity v Bratislave a členka projektového tímu APS.

Na budovanie odolných adaptívnych verejných priestorov nadväzuje oblasť **budovy a miesta**. Tá definuje rámec pre udržateľnú výstavbu, ktorá rešpektuje charakter prostredia, historické a kultúrne dedičstvo a súčasne vytvára podmienky pre kvalitný život.

„Každá nová stavba by mala byť prínosom pre prostredie, do ktorého vstupuje, byť nositeľom novej estetickej kvality, ale zároveň rešpektovať charakter miesta, historické vrstvy, urbanistickú štruktúru, mierku i funkčnú logiku okolia. Napriek tomu, obnova kvalitných stavieb minulosti musí mať prednosť pred ich búraním a novou výstavbou. Uchováva sa tým nielen naša hmotná kultúra, ale aj veľké množstvo zabudovanej energie a materiálnych zdrojov. Adaptácia a regenerácia budov je aj v súlade s princípmi Nového európskeho Bauhausu, z ktorého hodnôt sme pri výbere opatrení v APS vychádzali,“ zhodnotila **Nora Vranová**, predsedníčka Slovenskej komory architektov a tiež členka projektového tímu APS.

Pre rozvoj našej krajiny sú dôležité aj vzdelávanie a inovácie

Oblasť **spoločnosť a architektúra** sa venuje posilneniu povedomia o architektúre. Systematická výchova k nutnosti udržateľných riešení a budovaniu premysleného prostredia totiž prehlbuje vzťah ľudí k ich okoliu a zvyšuje dopyt po kvalitných riešeniach.

„Kvalitná architektúra umožňuje ľuďom identifikovať sa so svojím prostredím a podporuje spoločenskú súdržnosť. Je nevyhnutné verejnosť nielen vzdelávať o hodnote a potrebe architektúry, ale ju aj zapájať do rozhodovania o budúcnosti miest a obcí a vytvárať mechanizmy na efektívnu participáciu občanov. Som rada, že Architektonická politika Slovenska kladie dôraz aj na vzdelávanie všetkých generácií s cieľom, aby sa kultúra kvalitného prostredia stala prirodzenou súčasťou života celej spoločnosti,“ uviedla **Kludia Halászová**, rektorka Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre.

Poslednou oblasťou, ktorá prepája všetky tri predchádzajúce a je hnacím motorom budúceho rozvoja, je oblasť **výskumu a inovácií**. Inovácie umožňujú vytvárať konkurencieschopný sektor a poskytujú nástroje na rýchlejší a ekologickejší rozvoj našej krajiny.

„Zákon o územnom plánovaní a nový Stavebný zákon vytvorili základ pre digitálne smerovanie našej krajiny v oblasti územného plánovania a výstavby. Naš úrad sa ujal tejto úlohy a intenzívne pracuje na prvých krokoch elektronizácie procesov. Uvedomujeme si, že digitálne nástroje, ako sú BIM, GIS, digitálne dvojčinky či algoritmické riešenia využívajúce AI, predstavujú budúcnosť. Je nevyhnutné pokračovať v snahe o ich využívanie v našom prostredí, aby sa zvýšila efektivita celého sektora. Aj preto sú inovácie prirodzenou súčasťou Architektonickej

*politiky Slovenska, ktorá kladie dôraz na moderné prístupy a technologický rozvoj v oblasti výstavby a územného plánovania,” zhodnotil **Ivan Zizič, podpredseda Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR.***

Ochrana a rozvoj územia nie sú len otázkou súčasnej generácie, ale sú aj základom pre život budúcich generácií. Slovensko sa v dlhodobom horizonte rozvíjalo nie vždy systematicky. Takmer 4 z 10 obcí nemajú územný plán ako základný nástroj na reguláciu výstavby a mnohé existujúce územné plány sú zastarané, čo vedie k nekontrolovateľnej výstavbe bez ohľadu na infraštruktúru. Architektonická politika Slovenska z dielne Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR reaguje práve na potrebu kvalitného a udržateľného rozvoja verejných priestorov, ktorý reflektuje regionálne špecifiká a spoločenské potreby. Na potrebu rámca, ktorý bude jasne definovať smerovanie Slovenska v oblasti architektúry a urbanizmu, s dôrazom na kvalitu vystaveného prostredia, poukázalo aj posudzovanie vplyvov na životné prostredie. Spracovanie, prijatie a následná realizácia tohto strategického dokumentu prinesie nielen systematický rozvoj, ale zároveň podporí aj hospodársky rast, sociálne začlenenie, odolnosť voči zmene klímy a kultúrnu dynamiku.

DOPLŇUJÚCA INFORMÁCIA:

Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky vznikol 1. júna 2022 na základe rozhodnutia parlamentu. Úrad je s účinnosťou od 1. januára 2023 ústredným orgánom štátnej správy pre územné plánovanie (okrem ekologických aspektov), výstavbu a vyvlastnenie. Odo dňa svojho zriadenia vykonáva všetky činnosti potrebné k zabezpečeniu riadneho chodu úradu a k prechodu práv a povinností v oblasti územného plánovania, výstavby a vyvlastnenia podľa doterajších všeobecne záväzných právnych predpisov z Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky na úrad od 1. januára 2023. Zákon o územnom plánovaní č. 200/2022 Z. z. nadobudol účinnosť 1. apríla 2024. Stavebný zákon č. 25/2025 Z. z. nadobudol účinnosť 1. apríla 2025.

Kontakt:

Simona Parížeková, hovorkyňa
tel.: + 421 910 429 809
e-mail: tlacove@stavebnyurad.gov.sk
web: www.uupv.sk